

Medische wereld Curaçao 1816-1930

Van Engelse bezetting tot 1923 speciale militaire hospitalen

Ter gelegenheid van het 160-jarig bestaan van het St. Elisabeth Hospitaal wijdt de Ñapa enkele artikelen aan de medische wereld op Curaçao tussen 1816 en circa 1930. Vandaag het eerste deel over militaire hospitalen.

Tekst: Jeannette van Ditzhuijzen Foto's: Ken Wong

In 1855 kreeg Curaçao een gasthuis ter opnemng van behoeftige zieken zonder onderscheid van godsdienst (het huidige St. Elisabeth Hospitaal). Als er plaats was, namen de zusters ook betalende zieken op: voor een gulden per dag werden zij liefderijk verzorgd.

Slaven werden meestal in kleine ziekenhuisjes op de plantage opgenomen, maar op verzoek konden zij voor veertig cent per dag in het gasthuis terecht. Na 1863 betaalde een vrijverklaarde slaaf 35 cent.

Maar een echt ziekenhuis was dit nog niet. Meer een verzorgingshuis voor onvermogenen. In de 19e eeuw hadden alleen de militairen en de bemanning van de koopvaardijvloot een eigen hospitaal. Militairen betaalden zelf voor hun verpleging.

De klip van Coerman

Rond 1809 richtten de Engelse bezetters een militair hospitaal in aan de voet van de heuvel, waar zich nu Fort Nassau bevindt. Na het herstel van het Nederlandse gezag (1816) bevond het militaire hospitaal zich in het voorma-

Plantersrust circa 1900.

lige woonhuis van de overleden fiscaal Hubertus Coerman. Vanaf 1819 was Coermans huis in bezit van Gerard Marten Ellis, die het verhuurde aan het hospitaal. Volgens de verkoopadvertentie van november 1834 stond het stuk grond bekend als 'De klip van Coerman' en was het onlangs en voor 'een langen tyd' in gebruik geweest van het Militaire Hospitaal. Volgens een reglement van 1815 moest een officier het hospitaal regelmatig inspecteren.

Na 1834 verhuisde het militaire hospitaal naar Otrobanda, waar in de wijk Cartagena een woonhuis werd gehuurd van Hendrik Schotborgh Jz, tevens ei-

genaar van de plantage Santa Barbara. Het betreft het huidige Stroomzicht. Marten Douwes Teenstra (1836) noemt dit hospitaal het civiele en militaire hospitaal voor de zieken van de Marine en het garnizoen, alsmede voor vreemdelingen, welke zouden mogen verkiezen, hier verpleegd te worden. Bij gebrek aan een ziekenhuis werden burgers namelijk ook opgenomen, althans indien voorzien met schriftelijk bevel van den gouverneur der Kolonie.

Ruime en luchtige zalen

Werden de militaire hospitalen eerst nog ondergebracht in bestaande huizen, in 1853 en 1854 werden er op

Plantersrust anno 2015.

Mundo Nobo twee militaire hospitalen gebouwd. Een van de twee was een quarantainehospitaal voor gelekoortslidders, het andere is het huidige Curaçaosch Museum. Beide hospitalen waren ontworpen door de 2e luitenant der Artillerie P. T. Boer en beschikten over een eigen steiger, zodat de zieke (onder) officieren er met een bootje naartoe gebracht konden worden. Ds. G.J. Simons schreef in 1868: het gebouw bezit ruime en luchtige zalen en is mede een dier inrichtingen die deze kolonie tot sieraad verstrekken.

In 1892 voldeed dit militaire hospitaal volgens de Amigoe niet meer aan de eisen. De krant prees de koloniale regering om den toestand der zieke militairen van marine en landmacht te willen verbeteren door de oprichting van een 'flink, practisch, gezond, frisch hospitaal'. Het betreft het destijds nieuwe gebouw op Plantersrust, dat de redacteur weliswaar erg mooi vond, maar met 34.000 gulden veel te duur, in aanmerking ge-

nomen 'het in den regel klein getal onzer zieke militairen'. Er waren volgens de krant andere projecten die dat geld beter hadden kunnen gebruiken. Maar verder niets dan lof voor architect Antoine Martis, die in dit monumentaal gebouw 'het schitterendst bewijs zijner praktische vakkennis heeft neergelegd'. Volgens Johan Hartog werd het oude militaire hospitaal te Mundo Nobo na 1892 een gelekoortshospitaal, terwijl het drierdiepingsgebouw daar als quarantaine-inrichting dienst ging doen.

Burgerziekenhuis

Hoewel in 1915 op Plantersrust nog een nieuwe operatiekamer was gebouwd, werd het militaire hospitaal in 1923 opgeheven. Zieke militairen werden voortaan in het St. Elisabeth Hospitaal opgenomen, dat inmiddels een burgerziekenhuis was geworden. Dit scheelde de overheid veel geld, terwijl op zijn zachtst uitgedrukt de verpleging er niet onder geleden heeft, aldus de Amigoe in 1930.

Het Rifwater dat te zien is op de foto, is gedempt. Stroomzicht ligt nu aan de Pater Eeuwensweg.

Het voormalige quarantainehospitaal voor gelekoortslidders.

Peter Karl Theodor Lens 1864-1944

De zeer populaire arts Peter Karl Theodor Lens zwaaid vanaf 1895 de scepter over het militaire hospitaal te Plantersrust. Lens en zijn vrouw woonden hier ook, ze noemden hun huis Villa Lens.

Theo Lens was officier van gezondheid en vertrok na zijn promotie in het Duitse Giessen, eind 1890, voor drie jaar naar Suriname waar hij bij de landmacht werd gedetacheerd. Na een kort verlof werd hij eind 1894 bij de troepen op Curaçao geplaatst. Hij had ook een particuliere praktijk met als specialisatie chirurgie en verloskunde.

De naam van dokter Lens raakte niet alleen op Curaçao bekend, ook in de omringende (ei)landen drong zijn faam door. Privé ging het minder goed. Eerst overleed in 1896 het pas geboren dochtertje Sophie, twee jaar later stierf de inmiddels in Nederland wonende zesjarige zoon Maurits (Maukje). Vanwege deze tragische gebeurtenissen pleegde Theo's vrouw in 1908 zelfmoord.

Om gezondheidsredenen verliet dokter Lens in 1809 het eiland. Hij zou niet meer terugkeren. Wel kreeg hij in 1910 in Den Haag een daverend afscheid van de Curaçaose bevolking met als cadeau een medaille met daarop de tekst: 'Huldeblijk der Curaçaosche bevolking aan den verdienstelijken medicus dr. P.C.Th. Lens'. Eind 1911 vestigde Lens zich in Den Haag als arts 'uitsluitend voor vrouwenziekten en chirurgie'. Vijf jaar later trouwde hij met een nicht van zijn overleden vrouw, zij kregen samen een zoon.

Dokter Peter Karl Theodor Lens rond 1900.

In 1853 en 1854 werden er op Mundo Nobo twee militaire hospitalen gebouwd. Een van de twee is het huidige Curaçaosch Museum.